Hobéon

a kiwa company

Beoordelingskader duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs

SUSTAINABILITY IN HIGHER EDUCATION (SHE)

Sir Winston Churchilllaan 273
2288 EA Rijswijk
Postbus 70
2280 AB Rijswijk NL
T: +31 (0)88 998 3140
I www.hobeon.nl
E info@hobeon.com

Beoordelingskader duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs

SUSTAINABILITY IN HIGHER EDUCATION (SHE)

Hobéon Certificering & Accreditatie

December 2020
Marvin Leerdam, Mirjam Dijkman

versie 2.1
SHE-kader 2024
Revisie 16 september 2026

INHOUDSOPGAVE

1.	**INLEIDING**	**1**
2.	**HET BEOORDELINGSKADER**	**4**
3.	**PROCESGANG VAN DE BEOORDELING**	**14**
3.1.	Wijzen van beoordelen	14
3.2.	Inhoudelijke uitgangspunten	15
3.3.	Reguliere SHE-audit	15
3.3.1.	Intake	15
3.3.2.	Het auditteam	16
3.3.3.	Auditproces	16
3.3.4.	Rapportage	16
3.4.	SHE-audit gecombineerd met een opleidingsvisitatie voor het hoger onderwijs	17
3.4.1.	Intake	17
3.4.2.	Het auditteam	17
3.4.3.	Auditproces	17
3.4.4.	Rapportage	18
4.	**BESLISREGELS**	**19**
4.1.	Verbetertraject	19
4.2.	Kleine tekortkomingen	19
5.	**CERTIFICATIEBESLISSING EN CERTIFICAAT**	**19**
6.	**OVERGANGSREGELING EN INWERKINGTREDING**	**20**
6.1.	Overgangsregeling geldigheid van certificaat	20
7.	**BIJZONDER KENMERK DUURZAAM HOGER ONDERWIJS NVAO**	**21**

1. INLEIDING

De SDGs (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien werelddoelen voor duurzame ontwikkeling en moeten van de wereld een betere plek maken in 2030. De SDGs zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis.

Tulder, R. van (2018), Business & The Sustainable Development Goals: A Framework for Effective Corporate Involvement, Rotterdam School of Management, Erasmus University, Rotterdam.

De SDG agenda vormt momenteel het leidende kader waarmee in de wereld op alle niveaus de aanpak van duurzame ontwikkelings-uitdagingen worden aangepakt. Andere kaders zijn natuurlijk denkbaar, maar die moeten dan wel gepositioneerd kunnen worden in de context van de SDGs. Het voordeel van het SDG- kader is niet alleen dat vele organisaties dit hebben omarmd, maar ook dat wereldwijd hierop veel onderzoek plaatsvindt en op basis van deze agenda zowel maatschappelijke als didactische groeiscenario's kunnen worden gedefinieerd.

Om de mate van integratie van de Sustainable Development Goals in opleidingen in het hoger onderwijs te bepalen, maakt Hobéon gebruik van het 'SHE'-beoordelingskader (hierna SHE-kader). SHE is een afkorting van de naam *Sustainability in Higher Education* en vervangt per 1 januari 2021 het voormalige AISHE-kader 2016 (hierna AISHE-kader). In 2024 heeft er een revisie van het SHE-kader plaatsgevonden waarbij de werkwijze van beoordeling is aangepast zodat deze ook gecombineerd kan worden uitgevoerd met een opleidingsaccreditatie in het hoger onderwijs.

Waarom SHE als beoordelingskader?
De algemene zienswijze op maatschappelijke waarden kan veranderen. Voor duurzame ontwikkeling geldt dat de komst van de Sustainable Development Goals tot zo'n verandering heeft geleid. De SDGs staan voor een evenwicht tussen de sociale, ecologische en economische belangen. Dit vraagt om een actueel beoordelingsinstrument dat de zienswijze vanuit de SDGs geïncorporeerd heeft.

Voor wie?
Het SHE-beoordelingskader is ontwikkeld voor opleidingen die invulling willen geven aan duurzaamheid m.b.v. de *Sustainable Development Goals (SDGs)*, passend bij het domein en/of werkveld waarvoor zij opleiden.

Uit welke ontwikkelingen vloeien de SDGs voort?
Voor de invulling van het kader baseert Hobéon zich op de uitgangpunten van de VN die de SDGs in samenwerking met overheden, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben opgesteld. De VN heeft sinds haar oprichting in 1945 ontwikkelingsdoelstellingen geformuleerd die universele waarden vertegenwoordigen.

Deze ontwikkelingsdoelen transformeerden zich rond 2000 tot de acht Millennium Development Goals en na 2015 tot de 17 SDGs.

Deze SDGs dienen o.a. om tot aan 2030:

1) een eind te maken aan armoede en ongelijkheid;
2) klimaatverandering tegen te gaan, zodat er sprake is van een circulaire economie en sociale rechtvaardigheid, binnen de ecologische grenzen van de planeet.[1]

De SDGs gaan uit van een holistische aanpak om problemen te kunnen doorgronden en aan te pakken. Ze zijn transformationeel, universeel, geïntegreerd, onlosmakelijk met elkaar verbonden en gebaseerd op rechten. Ze zijn er op gericht dat actoren (ondernemingen, burgers, overheden en kennisinstellingen) in alle landen verantwoordelijkheid nemen om wereldproblemen op te lossen, zodat niemand achter hoeft te blijven. De SDGs beogen zekerheid voor:

1) sociale inclusie (PEOPLE),
2) milieubescherming (PLANET)
3) blijvende en inclusieve economische groei (PROSPERITY),
4) in vrede (Peace)
5) via samenwerking tussen maatschappelijke organisaties zoals bedrijven, onderwijs en NGO's (PARTNERSHIP)

Veel bedrijven, scholen (alle hogescholen en universiteiten) en andere organisaties hebben het SDG-Charter reeds ondertekend.[2] De SDGs en het SDG-Charter willen aanzetten tot:

- inzien dat de planeet als één geheel moet worden gezien; alles staat met alles in verband.
- investeren in leven-lang-leren/ontwikkelen om verandering tot stand te brengen.
- het vinden van partners om samen een betere wereld te realiseren.
- het stellen van juiste vragen, om de juiste antwoorden te verkrijgen.
- het nemen van verantwoordelijkheid om niemand achter te laten blijven[3].

Uitgangspunten voor SDGs in het onderwijs

Binnen de kaders van People, Planet, Prosperity, Peace and Partnership kunnen opleidingen hun eigen positie kiezen en hun bijdrage definiëren. Er wordt verondersteld dat de positie en keuzes van de opleiding onderbouwd zijn. De keuzes die een opleiding maakt binnen de kaders van People, Planet, Prosperity, Partnership en Peace en SDGs, de mate waarin externe partners hierbij betrokken worden en de intensiteit van deze participatie/invloed van externe partners zijn onderwerpen die onderdeel zijn van deze onderbouwing. Bij het opleiden van toekomstige professionals voor sustainability gelden een aantal algemene principes. Deze zijn onafhankelijk van de keuze voor één of meerdere (combinaties van) SDGs[4].

- Overdracht en ontwikkeling van kennis over sustainabilty in relatie tot het domein op basis van de uitgangspunten en doelen van een of meerdere SDGs.
- Actief zoeken van de dwarsverbanden (nexus) tussen de SDGs.
- Ontwikkelen van een pragmatische, oplossingsgerichte – geen ideologische - houding ten opzichte van de SDG.
- Ontwikkelen van een houding van verantwoordelijkheid, integriteit, respect en persoonlijk- en maatschappelijk leiderschap.

---

[1] https://www.sdgnederland.nl/

[2] https://www.sdgcharter.nl/

[3] idem

[4] In de publicatie 'Getting started with SDGs in Universities – SDSN Australia/pacific (2017) worden drie niveaus van SDG ambitions beschreven:

- **Recognition**: Identifying and acknowledging what a university is already doing to contribute to the SDGs can provide a powerful narrative about impact and a strong impetus for further action.
- **Opportunistic alignment**: Different areas across the university recognise the usefulness and importance of the SDG framework and find opportunities to use it to frame or drive discrete activities and programs (such as the examples in Section 2), without an overall strategy.
- **Organising principle**: The ongoing and far reaching impact will come if the SDGs become part of 'business-as-usual' for the university, by recognising and integrating the SDG framework into all relevant university governance structures and frameworks

- Organisatieontwikkeling: transitie- en verandermanagement, gericht op stakeholderdialogen en co-creatie modellen.
- Ontwikkelen van gedrag en vaardigheden. Voorbeelden hiervan zijn het interdisciplinair samenwerken, ethische debatten voeren, systeemdenken, het uitwerken van toekomstscenario's of het uitvoeren van een stakeholderanalyse. SHE sluit aan bij de doelstellingen die UNESCO heeft gesteld in het document Education for Sustainable Development Goals[5].
- Het ontwikkelen van sociale intelligentie, bovenop andere vormen van intelligentie: IQ (algemeen), EQ (Emotionele intelligentie), PQ (Practische intelligentie)[6].
- Meervoudige waardecreatie: Ontwikkelen van een gerichtheid op meervoudige waardecreatie t.a.v. People, Planet, Prosperity, Peace en Partnerships.

Het onderwijs stimuleert het denken in termen van transitie, transformationele verandering en hanteert ook ambities die gericht zijn op 'doing good' (in plaats van 'avoid doing harm').

In dit document komen achtereenvolgens aan de orde:
- Het beoordelingskader;
- Procesgang van de beoordeling;
- Te hanteren beslisregels;
- De certificatiebeslissing;
- Het certificaat: uitgave, beheer en geldigheidstermijn;
- Werkwijze bij hercertificatie
- Bijzonder Kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs (eindig)

[5] Het document Education for Sustainable Development Goals zie: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444

[6] Een voorbeeld van integrale training op SDG relevante vaardigheden in het onderwijs wordt gevormd door R. van Tulder (2018) Skill Sheets. An integral perspective on research, management and study. Amsterdam: Pearson International

2. HET BEOORDELINGSKADER

SHE onderscheidt vijf ontwikkelingsniveaus in de mate van integratie van het concept ‘sustainability’ en de SDGs in opleidingen. Deze niveaus zijn ontleend aan het oorspronkelijke EFQM-model (1988) en het INK-model zoals het er tot 2008 uit zag. Hoewel de Stichting INK dit model inmiddels heeft losgelaten ten gunste van ‘perspectieven’, past het goed binnen het SHE-kader, om de snelle ontwikkelingen die zich op dit terrein afspelen bij opleidingen in kaart te brengen, het niveau van ontwikkeling te benoemen en aan te zetten tot verdere ontwikkeling.

Voorafgaand aan de specificaties van de afzonderlijke criteria naar de verschillende niveaus is er een algemene typering van deze niveaus gegeven. Algemene formulering en specifieke uitwerking moeten in samenhang met elkaar gezien worden. Ze kunnen elkaar aanvullen, samen krijgen ze een betekenis die de opleidingen uitdaagt naar de geest van de criteria te zoeken eerder dan naar de letter. Het is aan opleidingen en SHE-auditoren om ze in deze zin te hanteren.

De niveaus lopen van ‘ad hoc’ via ‘samenhangend’, ‘systematisch’, en ‘partnergericht’ naar ‘impact op de samenleving’. Hier volgt een beschrijving van de vijf niveaus.

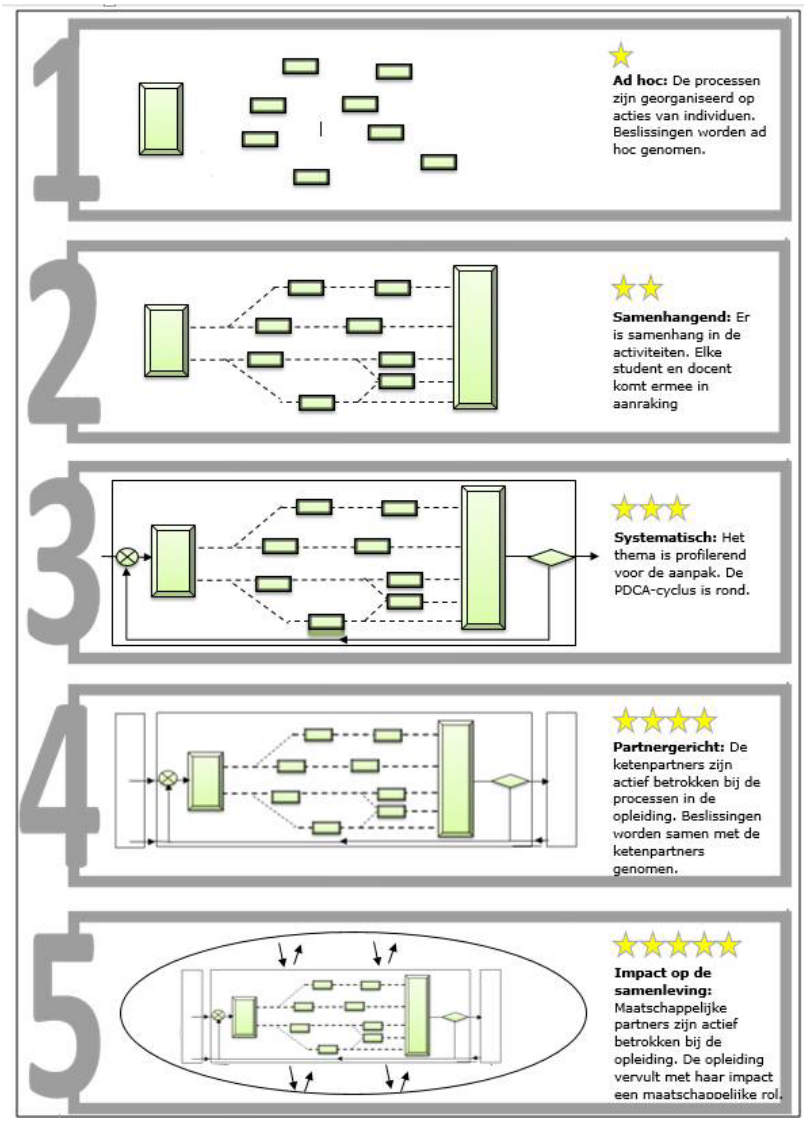

Algemene typering van de niveaus

Niveau 1 Ad hoc	Activiteiten rond de SDGs vinden ad hoc plaats: deze zijn gebaseerd op acties van individuen, en het betreft eenmalige activiteiten.
Niveau 2: Samenhangend	De activiteiten rond de SDGs vormen een gepland, samenhangend geheel. De activiteiten worden als regel beschouwd: elke student en docent besteedt in de opleiding aandacht aan de SDGs (plan + do van de PDCA-cyclus).
Niveau 3: Systematisch	Het thema 'sustainability' is systematisch verankerd in de opleiding. De PDCA-cyclus is aantoonbaar rond: de opleiding evalueert, zet vervolgactiviteiten in, en behaalt concrete resultaten (check + act van de PDCA-cyclus).
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen werken samen en zijn actief betrokken bij de integratie en evaluatie van 'sustainability' in de opleiding, oftewel in de gehele PDCA-cyclus.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding profileert zich op de SDGs[7] en op de daarbij horende maatschappelijke vraagstukken, haar ambities op dit gebied reiken over de grens, en cruciale partners erkennen dat de opleiding op beide vlakken een voorbeeldrol vervult. Samen met cruciale partners heeft de opleiding impact op de duurzaamheidsproblemen waar de samenleving voor staat.

[7] Met over de grens bedoelen wij binnen Europa en over de grenzen van opleidingsdisciplines heen.

In de te beoordelen opleidingen worden vier **hoofdonderwerpen** onderscheiden, deze onderwerpen worden vervolgens onderscheiden in deelonderwerpen.

1. Doelen
- 1.1. Visie
- 1.2. Strategie
- 1.3. Leerdoelen

2. Personeel en organisatie
- 2.1. Personeel
- 2.2. Partnerships
- 2.3. Cultuur van vrede, veiligheid, rechtvaardigheid
- 2.4. Communicatie en kennisdeling

3. Onderwijs en onderzoek
- 3.1. Didactiek
- 3.2. Kennisinhoud onderwijsprogramma
- 3.3. Onderzoek en/of beroepspraktijk
  - 3.3a Leren en onderzoeken in het werkveld (hbo)
  - 3.3b Leren onderzoeken (wo)

4. Impact
- 4.1. Afgestudeerden
- 4.2. Innovaties en impact

1. Doelen

1.1 Visie	
Hoe verhoudt de opleiding zich tot de SDGs in haar visie op sustainability?	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele actoren binnen de opleiding hanteren verschillende en impliciete visies op sustainability, welke al dan niet gerelateerd zijn aan de SDG.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft één geëxpliciteerde visie op sustainability en onderwijs op basis van (1) de visie op de SDGs, (2) het SDG Charter, (3) de 5Ps. Deze visie wordt gedragen door grote delen van de opleiding.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding heeft de geëxpliciteerde visie uitgewerkt met een onderbouwde keuze voor een, meerdere of alle van de 17 SDGs. De visie wordt systematisch en aantoonbaar actueel gehouden. De gehele opleiding draagt de visie uit en leidt studenten op tot SDG bekwame professionals.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de systematische visieontwikkeling op sustainability en bij de regelmatige actualisering ervan.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding profileert zich met haar visie gebaseerd op de SDGs, en de grensverleggende ambities die hier uit spreken. Cruciale partners erkennen de opleiding als voorbeeld op beide vlakken. De ontwikkelde en uitgedragen visie leidt tot aantoonbare impact op de samenleving.

1.2 Strategie	
Hoe verweeft de opleiding haar visie op sustainability volgens de SDGs in haar strategie?	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele actoren binnen de opleiding formuleren op basis van een of meerdere SDGs een eigen strategie en doelen voor hun activiteiten.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft de geëxpliciteerde visie op sustainability vertaald in gezamenlijke concrete doelen voor alle actoren. Deze concrete doelen beslaan de verschillende beleidsterreinen.
Niveau 3: Systematisch	Jaarlijks evalueert de opleiding de realisatie van de nagestreefde SDGs en ziet er op toe dat studenten SDG bekwaam zijn. De opleiding formuleert waar nodig een nieuwe strategie. Hierbij hanteert de opleiding de geëxpliciteerde visie op sustainability.
Niveau 4: partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de strategieontwikkeling op basis van de nagestreefde SDGs en de jaarlijkse actualisering ervan.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding profileert zich met haar strategie die is afgeleid van de visie op de SDGs. Cruciale partners erkennen de strategie van de opleiding als een voorbeeldige en vindingrijke vertaling van de SDGs. De strategie van de opleiding wordt door andere organisaties en bedrijven overgenomen en toegepast.

1.3 Leerdoelen Hoe weerspiegelen de leerdoelen van de opleiding de SDGs en de doelstellingen van Unesco?	
Niveau 1 Ad hoc	Geen of enkele leerdoelen van de opleiding bevatten toevallig elementen die verbonden kunnen worden aan de SDGs en de doelstellingen van Unesco.
Niveau 2: Samenhangend	De SDGs en de doelstellingen van Unesco[8] zijn door de opleiding expliciet en bewust onderdeel gemaakt van delen van de leerdoelen of de uitwerking daarvan.
Niveau 3: Systematisch	De SDGs en de doelstellingen van Unesco maken integraal onderdeel uit van de leerdoelen. De opleiding evalueert en actualiseert deze regelmatig in samenhang met de visie op sustainability.
Niveau 4: partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de integratie van de SDGs en de doelstellingen van Unesco in de leerdoelen en de regelmatige actualisering van de eindkwalificaties op basis hiervan.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding vervult landelijk (of zelfs internationaal) een leidende rol in de doorontwikkeling van de leerdoelen gebaseerd op de SDGs en de doelstellingen van Unesco, en de grensverleggende ambities die hier uit spreken. Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen erkennen de opleiding hierin als voorbeeld. Andere opleidingen adopteren deze leerdoelen.

2. Personeel en organisatie

2.1.Personeel	
Niveau 1 Ad hoc	Een aantal medewerkers heeft inhoudelijke kennis op het gebied van SDGs. De opleiding biedt ruimte voor uitvoering van individuele scholingsinitiatieven op het gebied van sustainability.
Niveau 2: Samenhangend	Alle medewerkers werken aan hun expertiseontwikkeling over de SDGs die in het verlengde liggen van het domein van de opleiding. De expertiseontwikkeling op het gebied van sustainability is onderdeel van het ontwikkelingsplan personeel.
Niveau 3: Systematisch	Regelmatig evalueert de opleiding de mate van expertise van haar medewerkers over de SDGs, en formuleert zij waar nodig nieuwe professionaliseringsacties. De evaluatie en reflectie vindt plaats in samenhang met de doelen uit het ontwikkelingsplan personeel.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de deskundigheidsontwikkeling van medewerkers met m.b.t. de SDGs: zij werken samen met de opleiding aan de expertiseontwikkeling van de medewerkers.
Niveau 5: Impact op de samenleving	Medewerkers bij de opleiding worden zelfs over de grens erkend als pionier en koploper als het gaat om hun expertise over de SDGs in relatie tot het vakinhoudelijke domein. Samen met de cruciale partners hebben de medewerkers van de opleiding impact op de samenleving.

[8] Het document Education for Sustainable Development Goals zie: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444

2.2 Partnerships	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele medewerkers hebben ad hoc contact met werkveld en/of kennisinstellingen over eigen doelstellingen die zijn afgeleid van de SDGs.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding plant en organiseert haar contacten met bedrijven en kennisinstellingen met aandacht voor de doelstellingen die zijn afgeleid van de SDGs.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding evalueert regelmatig haar bestand aan partners en vormen van partnerships in relatie tot de SDGs. De opleiding ontwikkelt haar netwerk bewust op basis van de gewenste uitwisseling van kennis en expertise over sustainability/SDGs en het opleiden daartoe.
Niveau 4: Partnergericht	De opleiding heeft cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen aan zich weten te binden. Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen werken actief samen met de opleiding aan de realisatie van de SDGs.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding vormt met haar partners een leidende coalitie op het gebied van de SDGs; zelfs over de grens wordt deze voortrekkersrol erkend. Op het gebied van SDGs heeft de leidende coalitie aantoonbare impact op de samenleving.

2.3 Cultuur van vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid, rechtvaardigheid	
Niveau 1 Ad hoc	Individuen ondernemen – veelal eenmalige – acties om te komen tot een cultuur van vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid en rechtvaardigheid in de opleiding.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft een samenhangend beleid gericht op de ontwikkeling van gemeenschappelijke waarden en passend gedrag rond vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid en rechtvaardigheid bij studenten en docenten. Deze waarden worden door hen gedragen.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding evalueert haar eigen cultuur: in hoeverre komen de gemeenschappelijke waarden van vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid en rechtvaardigheid tot uiting in onze cultuur? Op basis van de evaluatie neemt de opleiding vervolgacties om de gemeenschappelijke waarden te versterken, en passend gedrag te bevorderen.
Niveau 4: Partnergericht	De opleiding ontwikkelt ook met cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen gemeenschappelijke waarden rond vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid en rechtvaardigheid. De gemeenschappelijke waarden en bijpassend gedrag worden samen met hen uitgedragen.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding vervult een erkende maatschappelijke rol en vormt een inspirerend voorbeeld voor anderen. De ontwikkelde en uitgedragen gemeenschappelijke waarden vreedzaamheid, inclusiviteit, veiligheid en rechtvaardigheid worden door andere partijen in de samenleving overgenomen.

2.4 Communicatie en kennisdeling *Hoe deelt de opleiding kennis, en hoe communiceert zij, over onderwerpen, vragen, en activiteiten gerelateerd aan de SDGs (intern en extern)?*	
Niveau 1 Ad hoc	Communicatie en kennisdeling over een of meerdere SDGs vindt incidenteel, ad hoc plaats door acties van individuen.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft een expliciet communicatie- en kennisdelingsbeleid over eigen activiteiten rond de SDGs. Communicatie en kennisdeling over deze activiteiten rond de SDGs voert de opleiding planmatig uit.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding evalueert de voortgang van de doelen in het communicatie- en kennisdelingsbeleid specifiek gericht op de activiteiten rond de SDGs. Op basis van de evaluatie neemt de opleiding vervolgacties om de communicatie en kennisdeling over SDGs te bevorderen.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartijen en kennisinstellingen zijn actieve partners in de communicatie en kennisdeling van de opleiding over de SDGs.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding wordt, tot over de grens, erkend als hét communicatie- en kennisdelingsplatform op het gebied van SDGs met aantoonbare impact.

3. Onderwijs en onderzoek

3.1 Didactiek	
Niveau 1 Ad hoc	In het onderwijs worden incidenteel, afhankelijk van individuele docenten, werkvormen gebruikt die bij studenten kennis en attitude bevorderen van verantwoordelijkheid voor een of meerdere SDGs.
Niveau 2: Samenhangend	Iedere student komt gedurende de opleiding in aanraking met werkvormen die doelgericht worden ingezet voor het ontwikkelen van kennis en attitude van verantwoordelijkheid voor een of meerdere SDGs.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding evalueert of zij met haar didactisch concept bij studenten een attitude van verantwoordelijkheid rond de SDGs ontwikkelt. Op basis van de evaluatie neemt de opleiding vervolgacties om haar didactisch concept aan te passen.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de systematische didactiekontwikkeling en -uitvoering. Zij worden actief betrokken bij de evaluatie van het didactisch concept.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding wordt, tot over de grens, erkend om haar innovatieve didactische concept en werkvormen op het gebied van SDGs. Andere organisaties en bedrijven adopteren het didactisch concept op het gebied van SDGs.

3.2 Kennisinhoud onderwijsprogramma	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele docenten of studenten brengen – veelal incidenteel – in het onderwijs een koppeling tot stand met de SDGs. De kennisinhoud van de opleiding bevat toevallig elementen die verbonden kunnen worden aan de SDGs en de doelstellingen van Unesco[9].
Niveau 2: Samenhangend	Basiskennis van de SDGs die relevant zijn voor het opleidingsdomein heeft een zichtbare plaats in het curriculum. De SDGs en de doelstellingen van Unesco zijn door de opleiding expliciet en bewust onderdeel gemaakt van de kennisinhoud van het onderwijsprogramma.
Niveau 3: Systematisch	De SDGs en de doelstellingen van Unesco maken integraal onderdeel uit van het onderwijsprogramma. De opleiding evalueert en actualiseert het onderwijsprogramma regelmatig in samenhang met de visie op sustainability.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de integratie van de SDGs en de doelstellingen van Unesco in het onderwijsprogramma. Zij worden actief betrokken bij de evaluatie van het onderwijsprogramma.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding wordt, tot over de grens, erkend om haar innovatieve onderwijsprogramma op het gebied van SDGs. Andere organisaties en bedrijven adopteren onderdelen van het innovatieve onderwijsprogramma op het gebied van SDGs.

3.3a Leren en onderzoeken in het werkveld (hbo)	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele docenten of studenten nemen incidenteel het perspectief van de SDGs in onderzoeks- en/of praktijkopdrachten in het werkveld.
Niveau 2: Samenhangend	Elke student voert in de opleiding minimaal één keer een onderzoeks- of praktijkopdracht in het werkveld uit vanuit het perspectief van de SDGs.
Niveau 3: Systematisch	Regelmatig evalueert de opleiding met externe begeleiders of studenten bij de uitvoering van onderzoeks- of praktijkopdrachten in het werkveld het perspectief op SDGs hanteren. Zij geeft opvolging aan de uitkomsten van de evaluaties.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn betrokken bij de keuzes over de uit te voeren praktijk-/onderzoeksprojecten die zijn gericht op innovaties rond de SDGs in de beroepspraktijk. Welke opdrachten worden uitgevoerd, en hoe worden opdrachten ingericht (ontwikkelingskant)?
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding wordt, tot over de grens, erkend om de innovatieve onderzoeks- en/of praktijkopdrachten in het werkveld op het gebied van SDGs. De aanpak en de ontwikkelingskant van de innovatieve onderzoeks- en/of praktijkopdrachten in het werkveld op het gebied van SDGs worden door andere organisaties en bedrijven overgenomen en heeft impact op het verhogen van de duurzaamheid in de samenleving.

[9] Het document Education for Sustainable Development Goals zie: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444

3.3b Leren onderzoeken (wo)	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele docenten of studenten nemen incidenteel het perspectief van de SDGs in onderzoeksopdrachten.
Niveau 2: Samenhangend	Elke student voert in de opleiding minimaal één keer een onderzoeksopdracht uit vanuit het perspectief van de SDGs.
Niveau 3: Systematisch	Regelmatig evalueert de opleiding met externe begeleiders of studenten bij de uitvoering van onderzoeksopdrachten het perspectief op sustainability/SDGs hanteren. Zij geeft opvolging aan de uitkomsten van de evaluaties.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen zijn betrokken bij de keuzes over de uit te voeren onderzoeksprojecten die zijn gericht op innovaties rond de SDGs in het onderzoeksdomein. Welke opdrachten worden uitgevoerd, en hoe worden opdrachten ingericht (ontwikkelingskant)?
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding wordt, tot over de grens, erkend om de innovatieve onderzoeksopdrachten op het gebied van SDGs. De aanpak en de ontwikkelingskant van de innovatieve onderzoeks- en/of praktijkopdrachten in het werkveld op het gebied van SDGs worden door andere organisaties en bedrijven overgenomen en heeft impact op het verhogen van de duurzaamheid in de samenleving.

4. Impact

4.1 Afgestudeerden	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele afgestudeerden zijn in staat om in het werkveld of onderzoeksdomein een incidentele bijdrage te leveren aan de SDGs.
Niveau 2: Samenhangend	Alle afgestudeerden zijn in staat om in het werkveld of onderzoeksdomein een onderbouwde bijdrage te leveren aan de SDGs.
Niveau 3: Systematisch	Uit regelmatige evaluatie blijkt dat alle afgestudeerden in staat zijn om in hun beroepspraktijk of onderzoeksdomein de betekenis van de SDGs duidelijk te maken en veranderingen te initiëren. De opleiding geeft opvolging aan de uitkomsten van deze evaluaties.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen herkennen dat alle afgestudeerden competent zijn om in het werkveld of onderzoeksdomein op te treden als ambassadeurs op het gebied van de SDGs. Middels regelmatige evaluatie met werkveldpartners en kennisinstellingen maakt de opleiding dit aantoonbaar.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De afgestudeerden vervullen, tot over de grens, een voorbeeldrol in het verduurzamen van de beroepspraktijk op basis van de SDGs. Werkveldpartners en kennisinstellingen onderschrijven hun track record en afgestudeerden worden ervaren als thought leaders op het gebied van duurzaamheid en hebben impact op de samenleving.

4.2 Innovaties en impact	
Niveau 1 Ad hoc	Individuele onderzoeks- en/of afstudeerprojecten leiden incidenteel tot oplossingen voor vraagstukken die verbonden zijn aan de SDGs.
Niveau 2: Samenhangend	Alle studenten, docenten, en onderzoekers zijn in staat om in het onderwijs, onderzoek, of de beroepspraktijk tot innovatieve oplossingen te komen voor met de SDGs verbonden vraagstukken.
Niveau 3: Systematisch	Regelmatig evalueert de opleiding de impact van de innovaties die studenten, docenten en onderzoekers ontwikkelen rond de SDGs. De opleiding geeft opvolging aan de uitkomsten van deze evaluaties.
Niveau 4: Partnergericht	Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen herkennen dat alle studenten, docenten en onderzoekers vernieuwers zijn op het gebied van de SDGs in het onderwijs, onderzoek, of de beroepspraktijk.
Niveau 5: Impact op de samenleving	De opleiding heeft met haar innovaties op het gebied van de SDGs impact op onderzoek, onderwijs of beroepspraktijk; dit wordt tot over de grens erkend. Cruciale werkveldpartners en kennisinstellingen onderschrijven het track record en de impact van de opleiding op dit gebied.

3. PROCESGANG VAN DE BEOORDELING

3.1. Wijzen van beoordelen

Het verkrijgen van het Keurmerk DHO kan op twee manieren gebeuren. Certificering kan via een reguliere beoordeling op het SHE-kader of via een gecombineerde audit, in combinatie met een opleidingsvisitatie in het hoger onderwijs. Deze twee manieren zijn hieronder uitgewerkt.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste verschillen opgesomd:

	SHE beoordeling i.c.m. opleidingsvisitatie	**Reguliere SHE beoordeling**
Beoordelingsnorm	SHE-kader	SHE-kader
Oordelen	Vooraf geeft de opleiding aan welk ontwikkelingsniveau wordt geambieerd. Beoordeling op alle beoordelingselementen op vijf niveaus: Niveau 1 Ad hoc Activiteiten Niveau 2: Samenhangend Niveau 3: Systematisch Niveau 4: Partnergericht Niveau 5: Impact op de samenleving	idem
Geldigheid	6 jaar	6 jaar Eventueel mogelijkheid mid-term na 3 jaar
Opzet	Gelijktijdig met de opleidingsvisitatie. Extra gesprek van 1,5 uur met lead-auditor vanuit Hobéon en secretaris (totaal twee auditoren) met vertegenwoordiging van management, docenten en eventueel lectoraat. De secretaris toets een aantal elementen tijdens de opleidingsvisitatie. De auditoren krijgen richtlijnen mee met punten waar zij extra aandacht voor dienen te hebben. In programma zelf heeft dat de volgende gevolgen: Extra 15 min bij gesprek met studenten Extra 15 minuten bij gesprek werkveld/alumni	Twee auditoren, halve dag. Verificatiegesprekken met vertegenwoordigers van het management, studenten, docenten/onderzoekers en werkveld/alumni. Vanaf niveau 4 wordt ook een ketengesprek gevoerd met genoemde partijen.

Wat krijgt de klant	Rapportage met bevindingen of een normelement voldoet of niet voldoet aan niveau 3: systematisch. Bij positieve certificatiebeslissing: certificaat DHO op niveau 3. Opname in register DHO van Hobéon	Rapportage met bevindingen per normelement en niveauaanduiding en adviezen voor de toekomst. Bij positieve certificatiebeslissing: certificaat DHO op geambieerd niveau. Opname in register DHO van Hobéon
Kosten	1 dag gesprekken en voorbereiding (2 auditoren) 1,5 dag extra voor rapportage Totale investering: 2,5 dag	4 dagen

3.2. Inhoudelijke uitgangspunten

Er zijn een aantal inhoudelijke uitgangspunten geformuleerd voor de SHE-audits.

Inhoudelijke en proceskwaliteit
Het gaat bij de beoordeling om de mate van integratie van duurzame ontwikkeling m.b.t. inhoud en vormgeving van de opleiding en de mate waarin de voorwaarden om dit te realiseren aanwezig zijn. Het is daarmee een combinatie van een inhoudelijke beoordeling en een beoordeling van de processen waarmee die inhoud tot stand komt en geborgd wordt. De beoordeling van zowel inhoudelijke als proceskwaliteit, als twee kanten van dezelfde medaille, is een kenmerk van Hobéon als certificeringsinstelling.

Maatvoering en aantoonbaarheid
De maatvoering van de audits is passend bij de maat van audits die de integrale onderwijskwaliteit beoordelen. De SHE-audits veronderstellen de aanwezigheid van een algeheel kwaliteitsniveau in de onderwijsprocessen en bouwen erop voort. In de documentatie die de opleiding ter beoordeling voorlegt en in het auditproces zelf gaat het om de toespitsing op duurzame ontwikkeling binnen de bestaande situatie. De opleiding levert een zelfreflectie met bewijsstukken op, en aan de hand van auditgesprekken met diverse stakeholders verifieert het panel de status van de opleiding op het gebied van sustainability. Hobéon hanteert bij de SHE-beoordeling aantoonbaarheid, overtuigendheid en aannemelijkheid als belangrijk uitgangspunten; een verstandige combinatie van informatiebronnen is daarvoor belangrijk.

Gericht op verbetering
Beoogde meerwaarde van het betrekken van Hobéon als externe beoordelaar is verhoging van het civiel effect van het integreren van duurzame ontwikkeling in de opleiding, maar zeker ook een versterking van de eigen kwaliteitscyclus. Dat wil zeggen dat er niet alleen sprake kan zijn van een afrekenende beoordeling, maar dat er ook een prikkel tot verbetering van uitgaat. Dit is te realiseren door de stijl van werken en samenwerken, te typeren als ontwikkelingsgericht auditen, alsmede door het beoordelingskader – dat ontwikkeling als vormgevend element heeft - en de gehanteerde beslisregels.

3.3. Reguliere SHE-audit

3.3.1. Intake

Als een opleiding een Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs wil behalen, neemt zij contact op met Hobéon voor een intakegesprek. In dit intakegesprek spreken Hobéon en de aanvrager af op welke opleiding(en) de audit betrekking heeft en welk niveau van certificering de opleiding ambieert. Bij een audit waar meerdere opleidingen tegelijkertijd beoordeeld worden, wordt een werkwijze afgesproken die op passende wijze een beoordeling voor alle opleidingen mogelijk

maakt. Ook worden afspraken gemaakt over het auditprogramma, de voorbereiding, taakverdeling, planning, etc. en Hobéon stelt vervolgens een offerte op voor de uitvoering van één of meer SHE-audits, passend bij de afspraken die in het intakegesprek gemaakt zijn.

3.3.2. Het auditteam

Het auditteam bestaat uit twee personen, waarbij in ieder geval één van beiden een gecertificeerd Lead-auditor is. Hobéon legt de samenstelling van het auditteam aan de opleiding(en) voor. De auditoren zijn onafhankelijk van de opleiding(en) en competent op de terreinen van kwaliteitszorg, auditing, onderwijskwaliteit en duurzame ontwikkeling.

3.3.3. Auditproces

De beoordeling verloopt in twee fases, de eerste van documentstudie, de tweede van een visitatie op locatie. Het startdocument is een korte zelfreflectie van de opleiding in termen van het beoordelingskader. In deze zelfreflectie wordt verwezen naar bijgevoegde documentatie. De documentatie bestaat zoveel als mogelijk uit authentieke bronnen, d.w.z. uit documenten die de opleiding toch al opstelt ter vastlegging van en communicatie over haar duurzaam-heidsbeleid. Het programma van de audit wordt na overleg met de opleiding vastgesteld door het auditteam.

De beoordeling verloopt in twee fases (in deze volgordelijkheid):

Fase 1: Documentenstudie
Het startdocument is een korte zelfreflectie van de opleiding in termen van het beoordelingskader. In deze zelfreflectie wordt verwezen naar bijgevoegde documentatie. De documentatie bestaat zoveel als mogelijk uit authentieke bronnen, d.w.z. uit documenten die de opleiding toch al opstelt ter vastlegging van en communicatie over haar duurzaamheidsbeleid.

Fase 2: Verificatie audit
Het auditteam baseert zijn vraagstelling op de zelfreflectie en het beoordelingskader en stelt op basis van de documentatie zijn auditstrategie op. Tijdens de audit voeren de auditoren in ieder geval gesprekken met het management, onderwijzend personeel, lectoren, studenten en werkveld. Hierbij wordt gelet op een spreiding van: afstudeerrichtingen, disciplines, fases in het curriculum, kennis en ervaring m.b.t. duurzame ontwikkeling, etc. Indien meer dan één opleiding beoordeeld wordt, bestaan de gesprekspanels uit voldoende vertegenwoordigers van alle opleidingen.

Aan het eind van de audit geeft het auditteam een voorlopige terugkoppeling. Eventueel geeft het aanwijzingen voor het herstel van kleine tekortkomingen (zie beslisregels). Daarna stelt het auditteam de rapportage op.

3.3.4. Rapportage

Het auditteam stelt een kort rapport op, met de belangrijkste bevindingen uit de audit. Het rapport bevat de belangrijkste afwegingen die tot de oordelen leiden op de afzonderlijke deelonderwerpen en onderwerpen. Dit mondt uit in een integraal eindoordeel over het ontwikkelingsniveau dat de opleiding heeft bereikt op het gebied van sustainability. Voor vaststelling van het rapport legt het auditteam het aan de opleiding voor, ter correctie van feitelijke onjuistheden. Na verwerking van de reactie van de opleiding stelt het auditteam het rapport vast.

Het rapport bevat ook een paragraaf met aanbevelingen. Deze paragraaf kan de opleiding gebruiken als ontwikkelingsagenda. Bij hercertificering worden de aanbevelingen meegenomen in het beoordelingsproces.

3.4. SHE-audit gecombineerd met een opleidingsvisitatie voor het hoger onderwijs

3.4.1. Intake

Als een opleiding er voor kiest de SHE-audit gecombineerd met een opleidingsvisitatie uit te laten voeren, dan geeft de opleiding dit aan tijdens het regieoverleg in voorbereiding op de audit t.b.v. de opleidingsvisitatie (NVAO-accreditatie). Er worden afspraken gemaakt over het auditprogramma, de voorbereiding, taakverdeling, planning en Hobéon stelt vervolgens een offerte op voor de accreditatie in combinatie met de SHE-audit. Dit bespaart tijd, verlaagt de werkdruk en maakt het mogelijk om bewijsmateriaal efficiënt voor meerdere doeleinden in te zetten.

3.4.2. Het auditteam

Het auditteam voor de gecombineerde audit is gesplitst in twee delen.
Het panel dat de opleidingsbeoordeling uitvoert t.b.v. de accreditatie door de NVAO; dat panel voert twee verlengde gesprekken met (1) studenten en (2) alumni/werkveld. Dit panel heeft geen oordelende functie, maar heeft enkel een verifiërende functie.

Daarnaast voeren de Hobéon-lead-auditor en de secretaris een gesprek van 1,5 uur met een vertegenwoordiging van het management, de docenten en eventueel een lectoraat. De lead-auditor en secretaris oordelen over het wel of niet behalen van het gewenste ontwikkelingsniveau.

Van deze twee auditoren vanuit Hobéon is in ieder geval één van beiden een getraind IRCA lead-auditor. Hobéon legt de samenstelling van het auditpanel aan de opleiding(en) voor.
De auditoren zijn onafhankelijk van de opleiding(en) en competent op de terreinen van kwaliteitszorg, auditing en onderwijskwaliteit en de lead-auditor is ten minste competent op het terrein van duurzame ontwikkeling. De secretaris is de linking-pin tussen de twee verlengde gesprekken met studenten en alumni/werkveld en het gesprek met vertegenwoordiging van het management, de docenten en eventueel een lectoraat.

3.4.3. Auditproces

De beoordeling verloopt in drie fases (in deze volgordelijkheid):

Fase 1: Documentenstudie
Het startdocument is een korte zelfreflectie van de opleiding in termen van het beoordelingskader. In deze zelfreflectie wordt verwezen naar bijgevoegde documentatie. De documentatie bestaat zoveel als mogelijk uit authentieke bronnen, d.w.z. uit documenten die de opleiding toch al opstelt ter vastlegging van en communicatie over haar duurzaamheidsbeleid.

Fase 2: Verlengde gesprekken tijdens accreditatieaudit
Het panel voor de opleidingsbeoordeling voert de normale opleidingsaudit uit. De gesprekken met studenten en werkveld/alumni worden ieder met 15 minuten verlengd. Tijdens deze gesprekken heeft de secretaris de controlerende taak of alle benodigde informatie besproken is. De auditoren krijgen vooraf duidelijke instructies mee welke informatie zij moeten verifiëren. Het auditpanel heeft geen oordelende taak, maar dient alleen een verificatie uit te voeren. De secretaris neemt de opgehaalde informatie mee richting het verificatiegesprek met vertegenwoordiging van management, docenten en eventueel lectoraat.

Fase 3: Verificatiegesprek met vertegenwoordiging van management, docenten en eventueel lectoraat
Een lead-auditor vanuit Hobéon en de secretaris van de opleidingsaudit voeren een extra gesprek van 1,5 uur met vertegenwoordiging van management, docenten en eventueel lectoraat.

Het auditteam baseert zijn vraagstelling op de zelfreflectie en het beoordelingskader en stelt op basis van de documentatie zijn auditstrategie op. Hierbij wordt gelet op een spreiding van: afstudeerrichtingen, disciplines, fases in het curriculum, kennis en ervaring m.b.t. duurzame ontwikkeling. Er kan maar één opleiding tegelijk onderdeel zijn van het object van beoordeling van het SHE-kader.

Aan het eind van de audit geeft het auditteam een voorlopige terugkoppeling. Eventueel geeft het aanwijzingen voor het herstel van kleine tekortkomingen (zie beslisregels). Daarna stelt het auditteam de rapportage op.

3.4.4. Rapportage

Het auditteam stelt een korte rapport op, met de belangrijkste bevindingen uit de audit. Het rapport bevat de belangrijkste afwegingen die tot de oordelen leiden op de afzonderlijke deelonderwerpen en onderwerpen. Dit mondt uit in een integraal eindoordeel of de betreffende opleiding het gewenste ontwikkelingsniveau heeft bereikt op het gebied van sustainability. Het auditteam rapporteert alleen of een opleiding per normelement voldoet of niet voldoet aan het gewenste niveau.

Voor vaststelling van het rapport legt het auditteam het aan de opleiding voor, ter correctie van feitelijke onjuistheden. Na verwerking van de reactie van de opleiding stelt het auditteam het rapport vast.

Als dat mogelijk is geeft het auditteam een aantal adviezen mee. Gelet op de omvang van de audit zal dit niet vanzelfsprekend zijn dat het auditteam adviezen kan formuleren.

Na een positieve certificatiebeslissing ontvangt de opleiding het certificaat van het keurmerk DHO op geambieerde ontwikkelingsniveau.

4. BESLISREGELS

Voor een oordeel over het niveau van het keurmerk gelden de volgende beslisregels:

- De vier hoofdonderwerpen moeten gemiddeld 'conform' de beoogde ontwikkelingsniveaus zijn;
- Bij de twee hoofdonderwerpen Doelen en Impact moet elk deelonderwerp minimaal 'conform' zijn om in zijn geheel als 'conform' te kunnen scoren;
- Bij de twee hoofdonderwerpen Personeel en organisatie en Onderwijs en Onderzoek mag één deelonderwerp onder de norm zijn; niet zijnde (2.1) Personeel, (3.2) Kennisinhoud onderwijsprogramma en (3.3a) Leren en onderzoeken in het werkveld (hbo) en/of (3.3b) Leren onderzoeken (wo).
  Als het auditteam ondanks deze non-conformiteit tot het oordeel 'conform' op onderwerpniveau komt, moet het een expliciete afweging geven.

4.1. Verbetertraject

Als het auditteam op één of twee hoofdonderwerpen tot het oordeel 'niet conform' komt, is er een mogelijkheid voor een herstelperiode. De opleiding moet dan binnen zes maanden aantoonbaar een verbetertraject ingezet hebben om alsnog een positief oordeel te kunnen behalen voor die onderwerpen. Lukt dit niet, dan volgt het besluit tot certificering op een lager dan het beoogde niveau[10]. Bij een eventueel nieuw traject worden alle hoofdonderwerpen opnieuw beoordeeld, als dit binnen een jaar plaatsvindt kan dit eventueel met beargumenteerde medeneming van resultaten van het eerdere onderzoek.

4.2. Kleine tekortkomingen

Indien uit de audit blijkt dat de opleiding, of een van de opleidingen, niet geheel voldoet aan de eisen van het keurmerk op een bepaald niveau, maar daar slechts weinig van afwijkt, kan het auditteam op verzoek van de opleiding goedkeuring verlenen voor het uitvoeren van een kleine reparatie. De opleiding krijgt zes weken extra de tijd deze reparatie uit te voeren. Bij de beoordeling van de resultaten stelt het auditteam vast of het betreffende deelonderwerp inmiddels wel aan de eisen voldoet.

Als naar het oordeel van het auditteam een kleine reparatie volstaat om tot een oordeel 'voldoende' op onderwerpniveau te komen, kan dit nog als onderdeel van de audit meegenomen en in het rapport verwerkt worden, waarbij dit in de rapportage zichtbaar en beargumenteerd moet zijn.

5. CERTIFICATIEBESLISSING EN CERTIFICAAT

Het rapport wordt door het auditteam naar de Business Unitmanager van de Hobéon gestuurd met een certificatieadvies over het niveau van het Keurmerk. De Business Unitmanager beoordeelt de aanvraag aan de hand van dit advies, voert een marginale toets uit en neemt een certificatiebeslissing. De certificatiebeslissing en het certificaat Duurzaam Hoger Onderwijs worden toegezonden aan de betreffende opleiding(en). Hobéon draagt er zorg voor dat het toegekende Keurmerk wordt bijgeschreven in het Keurmerkregister. Hobéon houdt een register bij van de opleidingen waaraan het Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs is verleend en op welk niveau. Dit register is openbaar toegankelijk via de website van Hobéon.

[10] M.u.v. als een audit gecombineerd is met een opleidingsaccreditatie. Dan kan de uitkomst enkel zijn voldoet of niet voldoet aan niveau 3 (systematisch). Een score lager dan niveaubeoordeling 3 is dus niet mogelijk. Ook omgekeerd, een hogere niveaubeoordeling is ook niet mogelijk.

Het certificaat heeft een geldigheidstermijn van zes jaar. Na zes jaar kan de opleiding ervoor kiezen om op te gaan voor hercertificering. De opleiding kan kiezen uit: (1) een hercertificering op hetzelfde ontwikkelingsniveau, en (2) een nieuwe certificering op een hoger niveau:

(1) Bij een hercertificering op hetzelfde niveau is het auditprogramma compact van opzet. De inhoudelijk focus is gericht op de actualisering (wat is er in de omgeving veranderd; wat betekende dat voor ons) en veranderingen (waar zijn we tot nieuwe inzichten gekomen en wat betekenden die voor duurzaamheidsprogramma; wat is er sowieso in het onderwijsprogramma veranderd en wat betekende dat specifiek voor duurzaamheid in dat programma);
Het auditprogramma bestaat uit twee gesprekken, met bij de veranderingen passende (combinaties van) – management, docenten, studenten en werkveld.

(2) Indien de opleiding de ambitie heeft voor certificering op een hoger ontwikkelingsniveau, dan is de opzet van het auditprogramma hetzelfde als bij de initiële certificering (zie paragraaf 3.3 'De audit').

6. OVERGANGSREGELING EN INWERKINGTREDING

Het voorliggend SHE-kader is de opvolger van het SHE-kader 2021. Per 1 januari 2025 zal Hobéon dit nieuwe voorliggende kader gebruiken bij de beoordeling van het Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs. De uitvoeringsdatum (locatiebezoek bij de opleiding) van de audit is hierbij bepalend.

6.1. Overgangsregeling geldigheid van certificaat

Certificaten Duurzaam Hoger Onderwijs die zijn afgegeven vóór 1 januari 2025 blijven geldig tot de aangegeven vervaldatum op het certificaat. Deze certificaten blijven drie jaar geldig. Certificaten afgegeven na 1 januari 2025 zijn 6 jaar geldig[11].

[11] En waarbij de audit is uitgevoerd vanaf 1-1-2025

7. BIJZONDER KENMERK DUURZAAM HOGER ONDERWIJS NVAO

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) wenst het Bijzondere Kenmerk Duurzaam Hoger onderwijs te beëindigen (2026).
De NVAO erkent tot 2027 duurzame ontwikkeling als een betekenisvol 'bijzonder kenmerk' in het kader van de accreditatie. Het Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs op het ontwikkelingsniveau 3 werd door de NVAO gezien als voldoende bewijs voor dit Bijzonder Kenmerk.

Voor het huidige bijzonder kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs van de NVAO geldt een overgangsperiode. De NVAO hanteert 1 november 2027 als de laatste inleverdatum waarbij bijzondere kenmerken onderdeel kunnen zijn van een NVAO-besluit. Dit betekent dat panelaanvragen van opleidingen met een inleverdatum tot en met 1 november 2027 nog bijzondere kenmerken kunnen bevatten. Voor panelaanvragen met een inleverdatum van 1 mei 2028 of later is dat niet meer mogelijk.

De toekenning van het Bijzonder Kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs aan een opleiding verloopt als volgt:

Behalen van het keurmerk
De opleiding behaalt het Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs op minimaal ontwikkelingsniveau 3.

Aanvraag bij NVAO
De opleiding vraagt per brief het Bijzonder Kenmerk aan en voegt bij de aanvraagbrief een kopie van het certificaat en het rapport.

Toekenning
Indien de opleiding voldoet aan de gestelde eisen van minimaal ontwikkelingsniveau 3 kent de NVAO het Bijzonder Kenmerk Duurzame Ontwikkeling aan de opleiding toe.

Hobéon
a kiwa company

Sir Winston Churchilllaan 273
2288 EA Rijswijk
Postbus 70, 2280 AB Rijswijk
+31 (0)88 998 3140
www.hobeon.nl
info@hobeon.com